

**BAKI-TBİLİSİ-CEYHAN BORU KƏMƏRİ LAYİHƏSİ, CƏNUBİ QAFQAZ BORU KƏMƏRİ
LAYİHƏSİ, QƏRB İXRAC BORU KƏMƏRİ, ŞİMAL İXRAC BORU KƏMƏRİ VƏ HAMISI
XƏZƏR DƏNİZİNİN AZƏRBAYCAN SEKTORUNDA YERLƏŞƏN AZƏRİ, ÇİRAQ
YATAQLARI, GÜNƏŞLİ YATAĞININ DƏRİNLİKDƏ YERLƏŞƏN HİSSƏSİ, ŞAHDƏNİZ
YATAĞI İLƏ ƏLAQƏDAR QURĞULAR VƏ SƏNGƏÇAL TERMİNALINDA YERLƏŞƏN
MÜVAFİQ SAHİL QURĞULARI İLƏ ƏLAQƏDAR**

**TƏHLÜKƏSİZLİYİN TƏMİN EDİLMƏSİ ZAMANI TƏHLÜKƏSİZLİK VƏ İNSAN
HÜQUQLARI PRİNSİPLƏRİNİN TƏTBİQİ İLƏ BAĞLI**

BP EKSPLOREYŞN (KASPIAN Sİ) LİMİTED ŞİRKƏTİ

VƏ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ HÖKUMƏTİ

ARASINDA

PROTOKOL

BP Eksploreysn (Kaspian Si) Limited (“BP” və ya “Əməliyyat Şirkəti”),

və

**Azərbaycan Respublikasının Hökuməti (“Hökumət”)
bundan sonra Hökumət ilə birlikdə “Tərəflər” və ayrılıqda “Tərəf” adlanacaq;**

NƏZƏRƏ ALARAQ Kİ,

Bakı-Tbilisi-Ceyhan Boru Kəməri Layihəsini (BTC) təşviq və təşkil etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan və Türkiyə Cümhuriyyətinin hökumətləri arasında 18 noyabr 1999-cu il tarixində Hökumətlərarası Saziş (“BTC üzrə HAS”), 2000-ci ilin oktyabr ayında isə Tranzit Əraziyə Malik Ölkə Hökumətləri ilə müvafiq Sazişlər (“BTC üzrə TƏMÖHS-lər”) imzalanmışdır. Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Layihəsini (CQBK) təşviq və təşkil etmək məqsədi ilə 29 sentyabr 2001-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası və Gürcüstan arasında Hökumətlərarası Saziş (“CQBK üzrə HAS”), 2002-ci ilin mart ayında isə Tranzit Əraziyə Malik Ölkə Hökumətləri ilə müvafiq Sazişlər (“CQBK üzrə TƏMÖHS-lər”) imzalanmışdır. Qərb İxrac Boru Kəmərinin (QİBK) inkişaf etdirilməsi və yenilənməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası və Gürcüstan arasında 8 mart 1996-cı il tarixində Hökumətlərarası Saziş (“QİBK üzrə HAS”) imzalanmışdır. Dənizdə yerləşən Azəri, Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin işlənməsi, QİBK-nin və Şimal İxrac Boru Kəmərinin (ŞİBK) təmir edilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının hökuməti 24 sentyabr 1994-cü il tarixində Azəri, Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin işlənməsi üzrə Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişini (“AÇG üzrə HPBS”) imzalamışdır. Dənizdə yerləşən Şahdəniz yatağının işlənməsi məqsədi ilə Azərbaycan hökuməti 4 iyun 1996-cı il tarixində Şahdəniz yatağı üzrə Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişini (“Şahdəniz üzrə HPBS”) imzalamışdır və bu sazişlərin hər birində beynəlxalq hüquqa riayət olunması və Hökumət tərəfindən təhlükəsizliyin təmin edilməsinə dair

mahiyyət etibarını ilə bir-birinə bənzər müəyyən öhdəliklər əks olunmuşdur (birlikdə “Layihə Sənədləri”);

BTC və CQBK Layihələri, o cümlədən QİBK ilə əlaqədar Hökumət tərəfindən təhlükəsizliyin təmin edilməsi ilə bağlı mövcud əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi və möhkəmləndirilməsi, xüsusilə də, Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsində, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Hüquq-Mühafizə Orqanları Əməkdaşlarının Davranış Məcəlləsində, Hüquq-Mühafizə Orqanlarının Əməkdaşları tərəfindən Güc və Odlu Silahdan İstifadəyə dair Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Əsas Prinsipləri və Təhlükəsizlik üzrə Könüllülük Prinsiplərində (“Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplər”) öz əksini tapmış, beynəlxalq müstəvidə qəbul edilmiş və mütəmadi olaraq təkmilləşən insan hüquqları prinsipləri də daxil olmaqla, insan hüquqları üzrə qanunvericiliyə və müvafiq olaraq hər bir ölkənin qanunvericiliyində öz əksini tapmış prinsiplərə hörmət və riayət olunmasının daha da gücləndirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan və Türkiyə Cümhuriyyəti arasında imzalanmış Terrorizm, Mütəşəkkil Cinayətkarlıq və Digər Ağır Cinayətlərə Qarşı Mübarizə haqqında 30 aprel 2002-ci il tarixli Sazişin (“Trabzon Sazişi”) müddəalarına uyğun olaraq, 23 iyul 2003-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan və Türkiyə Cümhuriyyəti arasında Şərq-Qərb Enerji Dəhlizində Təhlükəsizliyin Təmin Edilməsi haqqında Protokol (“Hökumət tərəfindən təhlükəsizliyin təmin edilməsinə dair Protokol”) imzalanmışdır;

Azərbaycan Respublikasına məlumdur ki, dəniz və trans-sərhəd zonalarını əhatə etməklə özəl sektor tərəfindən həyata keçirilən və respublikanın geniş infrastruktura malik ərazisində və/ yaxud respublika ərazisindən keçməklə karbohidrogen resurslarının hasilatını və daşınmasını nəzərdə tutan iri işlənmə layihələri ilə bağlı təhlükəsizlik məsələləri yüksək həssaslıq tələb edir və buna görə də dənizdə yerləşən Azəri, Çıraq yataqları və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin işlənməsi (“AÇG”), dənizdə yerləşən Şahdəniz yatağı, Bakı-Tbilisi-Ceyhan (“BTC”) və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (“CQBK”) Layihələri, habelə Qərb İxrac Boru Kəməri (“QİBK”) və Şimal İxrac Boru Kəməri (“ŞİBK”) ilə əlaqədar yarana biləcək təhlükələrə qarşı müvafiq və mütənasib təhlükəsizliyin təmin olunması və bu zaman Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplərə riayət olunmasını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 aprel 2002-ci il tarixli 685 sayılı Fərmanı ilə neft və qaz ixrac boru kəmərlərinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə komissiya (“BTK”) yaradılmışdır;

BP AÇG və Şahdəniz dəniz layihələrinin, Səngəçal qəsəbəsində yerləşən əlaqədar terminalın, BTC və CQBK Layihələrinin, QİBK və ŞİBK-nin Əməliyyat Şirkətidir və BTK vasitəsi ilə Hökumət tərəfindən BTC və CQBK Layihələri, QİBK və ŞİBK üzrə təhlükəsizliyin təmin edilməsi, habelə BTC Ko., CQBK Ko., ABƏŞ və BP Eksploreyşn (Şahdəniz) Ltd. ilə bağlanmış ayrı-ayrı müqavilələr əsasında Əməliyyat Şirkəti tərəfindən istifadə olunan müxtəlif AÇG, Şahdəniz, BTC, CQBK, QİBK və ŞİBK obyektlərində özəl silahsız təhlükəsizlik xidmətlərinin təmin olunması üçün BTK ilə birgə çalışmaq arzusundadır;

Tərəflər, məxfiliyin qorunmasının zəruriliyini nəzərə almaqla, Hökumət tərəfindən təhlükəsizliyin təmin olunması ilə bağlı öhdəliklərinin icrasında şəffaflığa, məlumat və təcrübə mübadiləsinə ehtiyacın olduğunu birlikdə təsdiqləyirlər;

Tərəflər Hökumət tərəfindən təmin olunan və əlverişli və münasib təhlükəsizlik tədbirlərinin icrasını nəzərdə tutan təhlükəsizlik sisteminin yaradılması və tətbiq edilməsi üçün Azərbaycan Respublikası tərəfindən götürülən öhdəliyin yerinə yetirilməsində Azərbaycan Respublikası ilə əməkdaşlıq etmək və Azərbaycan Respublikasına kömək göstərmək, habelə özlərinin təhlükəsizlik və insan hüquqları ilə bağlı müvafiq öhdəliklərinə ardıcıl surətdə riayət edilməsinə şərait yaratmaq üçün müvafiq monitoring tədbirlərini əlaqələndirmək istəyində olduqlarını bildirirlər; və

Tərəflər yuxarıda qeyd edilən Layihə Sənədlərində təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə insan hüquqları ilə bağlı öhdəlik olaraq nəzərdə tutulmuş standartları, o cümlədən Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplərdə öz əksini tapmış standartları həyata keçirmək və bu standartların işlək olmasını təmin etmək arzusundaırlar.

Tərəflər aşağıdakılar barədə razılığa gəlmişlər:

FƏSİL I

ANLAYIŞLAR

Maddə 1

Hazırkı protokolun məqsədləri üçün:

1.1. “Hökumət tərəfindən təmin olunan təhlükəsizlik” dedikdə, BTC və CQBK üzrə HAS-lar, BTC və CQBK üzrə TƏMÖHS-lər, QİBK üzrə HAS, AÇG və Şahdəniz üzrə HPBS-lər, Trabzon Sazişi və Hökumət Tərəfindən Təmin Olunan Təhlükəsizlik haqqında Protokolda təfəsilatı ilə qeyd olunduğu kimi, Dövlətlərin layihə ilə bağlı məsuliyyət daşdığı təhlükəsizlik aspektləri nəzərdə tutulur.

1.2. “Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları” dedikdə, Hökumət tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyin həyata keçirilməsi üçün cavabdeh olan dövlət orqanları, o cümlədən BTK nəzərdə tutulur.

1.3. “Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizlik” dedikdə, Əməliyyat Şirkəti ilə BTC və CQBK Layihələri, QİBK, ŞİBK və Səngəçal qəsəbəsindəki əlaqədar terminal arasında bağlanmış müxtəlif sazişlərə uyğun olaraq, qeyd olunanların istismarı və ya idarə edilməsi məqsədi ilə Əməliyyat Şirkətinin layihə çərçivəsində birbaşa və ya üçüncü tərəflər ilə bağladığı müqavilələr vasitəsi ilə dolaylı şəkildə həyata keçirə biləcəyi təhlükəsizlik məsələləri nəzərdə tutulur, lakin bir şərtlə ki, Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizlik onun Azərbaycan Respublikasının ərazisində əməliyyat və idarəetmə sazişlərinə müvafiq olaraq istismar etdiyi müxtəlif layihə obyektlərinin və binalarının perimetri boyu çəkilmiş hasarın daxili ilə məhdudlaşacaq.

1.4 “Əməliyyat Şirkəti” dedikdə, BP Eksplöreyşn (Kaspian Si) Limited nəzərdə tutulur.

1.5 “Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplər” bu Protokolun ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir və Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunvericiliyində əksini tapmış prinsipləri, habelə ABŞ Dövlət Departamentinin və Böyük Britaniyanın Xarici İşlər və Birlik Ölkələri ilə Münasibətlər İdarəsinin Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Könüllü Prinsiplərini, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Hüquq-Mühafizə Orqanları Əməkdaşlarının Davranış Məcəlləsini, Hüquq-Mühafizə Orqanlarının Əməkdaşları Tərəfindən Güc və Odlu Silahdan İstifadəyə dair Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Əsas Prinsiplərini, Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsini və İnsan Hüquqları üzrə Avropa Konvensiyasında sadalanan şərtləri ehtiva edir.

1.6 “Qüvvəyə minmə Tarixi” dedikdə, hazırkı sənədin 12.3 bəndində əks edilmiş prosedurlara müvafiq olaraq, bu Protokolun hüquqi baxımdan qüvvəyə mindiyi tarix nəzərdə tutulur.

1.7 Bu sənədin mətnində xüsusi olaraq tərif edilməmiş bütün ifadələr BTC, CQBK və QİBK üzrə HAS-larda, habelə AÇG və Şahdəniz üzrə HPBS-lərdə onlar üçün müəyyən edilmiş mənalara bərabərdir.

FƏSİL II HÖKUMƏT TƏRƏFİNDƏN TƏMİN OLUNAN TƏHLÜKƏSİZLİK

Maddə 2 Təhlükəsizliyin təmin edilməsi

2.1. Hökumət razılışır ki, o, Hökumət tərəfindən təmin olunan təhlükəsizlik ilə əlaqədar bütün tədbirləri Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplərə, qüvvədə olan müvafiq milli qanunvericiliyə və beynəlxalq hüquqa, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının tərəf olduğu insan hüquqları ilə bağlı beynəlxalq konvensiya və sazişlərə müvafiq şəkildə, eləcə də yerli şəraitə nəzərə almaqla, həyata keçirəcək və belə tədbirlərin digər dövlət orqan və qurumları tərəfindən də görülməsini təmin edəcəkdir.

2.2. Hökumət bu Protokolda və BTC, CQBK və QİBK üzrə müvafiq HAS-lar və TƏMÖHS-lərdə, AÇG və Şahdəniz üzrə HPBS-lərdə, Trabzon Sazişində, Hökumət Tərəfindən Təmin Olunan Təhlükəsizlik Haqqında Protokolda və digər müvafiq Layihə Sənədlərində nəzərdə tutulmuş öhdəliklərini icra edərkən müvafiq yerli orqanlar ilə əməkdaşlıq etməyə və Hökumət tərəfindən təmin olunan təhlükəsizlik məsələləri barədə bu orqanlar ilə məsləhətləşmələr apararaq, onları da aidiyyəti olan məsələlərə cəlb etməyə çalışacaq.

Maddə 3 Güc və odlu silahın tətbiq edilməsinə dair qaydalar

3.1. Hökumət

(i) Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanlarının əməkdaşları tərəfindən gücün yalnız ciddi ehtiyac duyulan hallarda, münasib təhlükəyə uyğun dərəcədə, milli qanunvericilik müddəalarına Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplərdə öz əksini tapmış xüsusi təlimatlara uyğun şəkildə tətbiq olunmasını təmin etmək məqsədi ilə bütün müvafiq tədbirləri görməyə; və

(ii) lazım gələrsə, təhlükəsizlik orqanlarına cəlb edilmiş əməkdaşları özünümüdafiə vasitələri və hərəkəti məhdudlaşdıran, lakin ölüm saçmayan silah növləri ilə təchiz etməyə razı olduğunu bildirir.

3.2. Eyni zamanda, Hökumət razılıq verir ki, o, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları tərəfindən təmin olunan təhlükəsizlik ilə əlaqədar güc tətbiq edildiyi hallarda, qanunu pozan şəxslər də daxil olmaqla, xəsarət almış şəxslərə tibbi yardım göstərəcək.

Maddə 4 Təhlükəsizlik xidməti əməkdaşlarının işə götürülməsi üzrə qaydalar

4.1. Hökumət, insan hüquqlarının pozulmasında və ya cinayət əməllərində iştirak etməsi etibarlı dəlillər əsasında sübuta yetirilmiş, yaxud əvvəllər cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmuş və təqsirli

bilinmiş şəxslərin ixrac boru kəmərlərinin və digər əlaqədar məntəqələrin təhlükəsizliyini təmin edən Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanlarına cəlb olunmamasını təmin etmək məqsədi ilə milli qanunvericiliyə, o cümlədən Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplərdə və Layihə Sənədlərində öz əksini tapmış standartlara uyğun bütün lazımi tədbirləri həyata keçirməyə razılıq verir.

4.2. Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplərə və Layihə Sənədlərinə uyğun olaraq, Əməliyyat Şirkəti təhlükəsizliyi özünün birbaşa təmin etdiyi halda

- (i) təhlükəsizlik xidməti əməkdaşlarının müvafiq qaydada yoxlanılmasını təşkil etməyə;
- (ii) təhlükəsizlik xidməti əməkdaşlarının yoxlanılmaları nəticəsində Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanlarının verdikləri tövsiyələri nəzərə almağa;
- (iii) etibarlı sübutlar əsasında, insan hüquqlarının pozulmasında və ya cinayət əməllərində iştirak etməsi sübuta yetirilmiş şəxsləri təhlükəsizlik xidmətlərinin göstərilməsi prosesinə cəlb etməməyə; və
- (iv) təhlükəsizlik xidmətləri göstərəcək şəxsləri Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları arasından seçməyə razılıq verir.

Maddə 5

Təhlükəsizlik xidməti əməkdaşları üçün təlim

5.1. Hökumət təsdiq edir ki, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları əməkdaşlarının işə qəbulu və onlar üçün təlim keçilməsi Azərbaycan Respublikası hökumətinin vəzifəsidir və Hökumət bu vəzifəni yerinə yetirərkən Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplər ilə uzlaşan və Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanlarının əsas bacarıq və qabiliyyətlərini müəyyən edən standartlar sistemini ("Təhlükəsizlik Standartları") işləyib hazırlamalı və müntəzəm vaxt kəsiklərində bu bacarıq və qabiliyyətlərin obyektiv şəkildə qiymətləndirilməsinə şərait yaratmalıdır.

5.2. Hökumət razılaşıır ki, o, təhlükəsizliyin Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplərə və yerli şəraitə uyğun təmin edilməsi məqsədi ilə Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanlarında çalışacaq əməkdaşların seçilməsini və onlara təlim keçilməsini müvafiq qaydada aparmaq üçün tələb olunan bütün zəruri tədbirləri həyata keçirəcək.

5.3. Hökumət razılaşıır ki, Təhlükəsizlik Standartlarında əks olunmuş əsas tələblərə cavab verməyən Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları əməkdaşlarının sözügedən standartlara cavab verdikləri təsdiq edilməyə qədər onlar öz vəzifələri üzrə işlərə cəlb olunmayacaqlar.

Maddə 6

Bəyanat və zəmanətlər

6.1. Hökumət bununla bəyan edir və zəmanət verir ki, Qüvvəyəminmə Tarixi üçün bu Protokolda ifadə olunan öhdəliklər Azərbaycan Respublikasının milli qanunvericiliyinə müvafiqdir və bu Protokolun imzalanması və bu Protokolda öz əksini tapmış öhdəliklərin icrası zamanı görülən tədbirlər bu qanunvericiliyin pozulması halını təşkil etməyəcək və buna səbəb olmayacaq.

6.2. Hökumət bununla bəyan edir və zəmanət verir ki, o, bu Protokola zidd ola bilən, ona xələl gətirə və ya müdaxilə edə bilən, yaxud bu Protokolun icrası ilə əlaqədar Hökumətin imkanlarını məhdudlaşdıra bilən hər hansı yerli və ya beynəlxalq sazişə və ya öhdəliyə tərəf deyil, yaxud bu kimi yerli qanun və ya qaydalara, beynəlxalq müqavilələrə və ya sazişlərə əməl etmək, yaxud onları icra etmək üçün hüquqi öhdəlik daşımır.

6.3. Hökumət bu Protokolda öz əksini tapmış öhdəliklərin etibarlı olduğunu bəyan edir və həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə zəmanət verir.

6.4. Hökumət bununla bəyan edir ki, AÇG və Şahdəniz Layihələri, Səngəçal qəsəbəsindəki müvafiq terminal, BTC və CQBK Layihələri, eləcə də QIBK və ŞİBK çərçivəsində Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirmək məqsədi ilə Əməliyyat Şirkəti tərəfindən hər hansı Dövlət Təşkilatı cəlb olunduğu təqdirdə, müqavilədən irəli gələn öhdəlik müddəaları istənilən halda (Layihə Sənədlərinə uyğun olaraq) Əməliyyat Şirkəti ilə Dövlət Təşkilatı arasındakı əlaqələrin mahiyyətini müəyyənləşdirir. Anlaşılmazlığın aradan qaldırılması üçün müəyyən edilir ki, Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirmək məqsədi ilə Əməliyyat Şirkətinin cəlb etmiş olduğu hər hansı dövlət təşkilatı Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi onlar arasındakı münasibətləri tənzimləyən müqavilə razılaşmasının şərt və müddəalarına ciddi şəkildə əməl etməklə təmin edəcək.

FƏSİL III ƏMƏLİYYATÇI VƏ BTK ARASINDA ƏMƏKDAŞLIQ

Maddə 7 Təhlükəsizlik xidməti əməkdaşlarının təlimi

7.1. Əgər Hökumət münasib bilərsə, o, bu sənədin 5-ci maddəsində ifadə edilmiş Hökumət öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə kömək etmək üçün Əməliyyat Şirkəti ilə məsləhətləşmələr apara bilər. Tərəflər anlaşılmalılığın aradan qaldırılması məqsədi ilə razılaşırlar ki, Hökumət tərəfindən təmin edilən təhlükəsizlik üçün yalnız Hökumət özü məsuliyyət daşıyır və təhlükəsizlik üzrə təlimlərin keçilməsi ilə əlaqədar Əməliyyat Şirkəti heç bir öhdəliyə malik deyil. Həmçinin, Əməliyyat Şirkətinin Hökumət, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları, BTK və ya digər Hökumət nümayəndələri ilə qarşılıqlı əlaqələri Əməliyyat Şirkətinin Hökumətin, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanlarının, BTK-nin və ya Hökumət nümayəndələrinin fəaliyyətinə nəzarət etməsi və ya onların işini istiqamətləndirməsi kimi başa düşülməməlidir.

7.2. Əməliyyat Şirkəti təsdiq edir ki, Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirən əməkdaşların qəbulu və onlar üçün təlim keçilməsi Əməliyyat Şirkətinin üzərinə düşən vəzifədir və o, Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirən əməkdaşların əsas bacarıq və qabiliyyətlərini müəyyənləşdirən standartlar sistemini, habelə belə bacarıq və qabiliyyətlərin müntəzəm vaxt kəsiklərində ölçülməsi üçün müvafiq yoxlama sistemini yaradacaq. Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirərkən yuxarıda qeyd edilmiş standartlara cavab verə bilməyən təhlükəsizlik xidməti əməkdaşları onların sözügedən standartlara cavab verdikləri milli qanunvericiliyə uyğun formada təsdiq edilənə kimi öz vəzifələri üzrə işlərə cəlb olunmayacaqlar.

Maddə 8

Məsləhətləşmələr

8.1. Tərəflər

- (i) Hökumət tərəfindən təhlükəsizliyin təmin olunması;
- (ii) Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplərə riayət; və
- (iii) Hökumət tərəfindən təhlükəsizliyin təmin edilməsindən irəli gələn və insan hüquqları ilə bağlı olan hər hansı məsələ barədə ən azı hər rüb öz aralarında mütəmadi məsləhətləşmələr aparacaqlar.

8.2. Tərəflər Hökumət və Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyin yerli əhaliyə faktiki və potensial təsirləri ilə bağlı yerli icma nümayəndələri ilə ən azı hər rüb məsləhətləşmələr aparacaqlar. Bu məsləhətləşmələr zamanı ortaya ciddi məsələlər çıxarsa, Tərəflər öz aralarında danışıqlar aparıb həmin məsələlərin həlli üçün birgə cavab tədbirlərinin tələb olunub-olunmamasını, tələb olunduğu təqdirdə isə belə cavab tədbirlərinin xarakterini müəyyən edəcəklər.

8.3. Tərəflər öz aralarında Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizlik, o cümlədən

- (i) Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirən təhlükəsizlik xidməti əməkdaşlarının növü və sayı;
- (ii) Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirən təhlükəsizlik xidməti əməkdaşlarının keçmiş zamanda cinayət əməllərində və ya insan haqlarının pozulmasında müqəssir hesab olunub-olunmadıqları, habelə bu sənədin 7.2-ci maddəsində bəhs olunan bacarıq və qabiliyyətlərin qiymətləndirilməsinə nə dərəcədə riayət edildiyini müəyyən etmək üçün yoxlamaların aparılması; və
- (iii) Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyin həyata keçirilməsi zamanı ortaya çıxan istənilən etik məsələlər barədə məsləhətləşmələr aparacaqlar.

8.4. Tərəflər məxfi saxlanılacaq məlumat növlərini və belə məlumatları üçüncü tərəflərə açıqlaya bilmək üçün tələb olunan şərtləri, o cümlədən Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirən əməkdaşların, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları əməkdaşlarının, Təhlükəsizlik Standartlarında müəyyən olunmuş əsas tələblərə cavab verə bilməyən, nəticədə də operativ fəaliyyətdən müvəqqəti olaraq uzaqlaşdırılan Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirən əməkdaşların və Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları əməkdaşlarının attestasiyası ilə əlaqədar məlumatları müəyyənləşdirmək məqsədi ilə müvafiq prinsip və prosedurlar məcmusunu hazırlayaraq razılaşdıracaqlar.

8.5. Tərəflər Əməliyyatçı şirkət və Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları üçün Əməliyyatçı şirkətin və onun təhlükəsizlik xidməti əməkdaşlarının, müxtəlif obyektlərin və torpaqdan istifadə hüquqlarının təhlükəsizliyi baxımından mümkün təhlükələri aradan qaldırmaq üçün birgə və səmərəli cavab tədbirlərini müəyyənləşdirmək məqsədi ilə, Layihə Sazişləri və Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları prinsiplərinə müvafiq qaydada bir sıra qaydalar işləyib hazırlayacaq və təsdiq edəcəklər.

Maddə 9

İnformasiya mübadiləsi

9.1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunvericiliyinə, Layihə Sənədlərinə və Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplərdə nəzərdə tutulmuş şərtlərə uyğun olaraq, Tərəflər

- (i) Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları əməkdaşları və ya Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirən əməkdaşlar tərəfindən insan hüquqlarının və ya etik davranış qaydalarının pozulması, eləcə də Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları əməkdaşlarının güc tətbiq etmələri ilə bağlı əsaslandırılmış ittihamlar haqqında Dövlətin müvafiq orqanlarına, BTC və CQBK üzrə HAS-lar əsasında yaradılmış İcra Komissiyalarına və Əməliyyat Şirkəti ilə BTK-nin birgə formalaşdırdığı İşçi Qrupuna məlumat verməyə;
- (ii) Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları əməkdaşları və ya Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirən əməkdaşlar tərəfindən insan hüquqları və ya etik davranış qaydalarının pozulması, o cümlədən Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları əməkdaşlarının insan tələfatına səbəb olmuş güc tətbiqinə dair əsaslandırılmış ittihamları araşdırmağa və bu kimi halların qeydiyyatını aparmağa;
- (iii) Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları əməkdaşları və ya Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirən əməkdaşlar tərəfindən insan hüquqları və ya etik davranış qaydalarının pozulmasına yol verildiyi barədə əsaslandırılmış ittihamlarla bağlı məlumat və sənədləri, o cümlədən araşdırma nəticələrini bir-birinə, eləcə də hər bir Layihə Şirkətinin müvafiq nümayəndələrinə və İşçi Qrupuna ötürməyə; və
- (iv) məlumatın bu qaydada ictimaiyyətə açıqlanmasının milli qanunvericilik, Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplər və ya Layihə Sənədlərinə zidd olduğu, yaxud insanlar və ya əmlak üçün ciddi risk törədə biləcəyi hallar istisna olmaqla, belə məlumatları məntiqə uyğun şəkildə ictimaiyyətə açıqlamağa razı olduqlarını bildirirlər. Tərəflər daha sonra razılaşırlar ki, təhlükəsizlik sahəsində insan hüquqlarının pozulmasına dair məlumat təqdim etmiş şəxslərin kimliyinin məxfiliyini qorumaq məqsədi ilə zəruri tədbirlər görəcəklər.

9.2. Tərəflər AÇG və Şahdəniz Layihələri, BTC və ya CQBK Layihələri, yaxud QİBK və ŞİBK, yaxud onların təmsilçiləri tərəfindən layihənin təhlükəsizliyi ilə bağlı həyata keçirilən risk qiymətləndirilməsi və mübahisələrin təhlil edilməsi prosesləri üçün lazım olan bütün məlumatları vermək və adı çəkilən tədbirlər ilə əlaqədar əməkdaşlıq etmək məqsədi ilə əvvəlcədən razılaşıdırılmış qaydalar əsasında məntiqəuyğun tədbirlərdən istifadə etməlidirlər.

Maddə 10

Öhdəliklərə riayət edilməsinin monitorinqi

10.1. Tərəflərin bu Protokoldan irəli gələn öhdəliklərə riayət etmələrini təmin etmək üçün Tərəflər, bu Protokolun 11-ci maddəsinə uyğun olaraq işləniləcək hazırlanacaq prosedurlara müvafiq şəkildə tədbirlər görməli və vaxtaşırı monitorinq işlərinin aparılmasında İcra Komissiyası (İcra Komissiyaları), Əməliyyatçı Şirkət və Boru Kəmərlərinin Təhlükəsizliyi üzrə Komissiyanın birgə iştirakı ilə yaradılmış İşçi Qrup ilə əməkdaşlıq etməlidirlər ("Öhdəliklərə riayət edilməsinin monitorinqi"). İcra Komissiyası (İcra Komissiyaları) Öhdəliklərə riayət edilməsinin monitorinqini aparmaq üçün təhlükəsizlik

sahəsində səriştəsi olan kənar ekspertlərin köməyindən istifadə edə bilər. Belə Öhdəliklərə riayət edilməsinin monitorinqi zamanı toplanmış məlumatların məxfiliyinin qorunması ilə bağlı milli qanunvericiliyə və ya Layihə Sənədlərinə zidd olmayan müddəalar tətbiq oluna bilər. İnsanlar və ya əmlak ilə bağlı ciddi risk törədəcəyi ağlabatan surətdə ehtimal edilə bilən məlumatlar ictimaiyyətə açıqlanmayacaq.

FƏSİL IV ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Maddə 11 İcra

11.1. Tərəflər bu Protokolda nəzərdə tutulmuş şərtlərin tam şəkildə icra olunması üçün bütün zəruri tədbirləri həyata keçirməlidirlər. Bununla, hər bir Tərəf digər Tərəf qarşısında zəmanət verir ki, bu Protokolun Qüvvəyə minmə tarixi üçün işlərin Protokola uyğun şəkildə icra olunmasına və aparılmasına tam dəstək verilməsi ilə bağlı tələb olunan bütün zəruri tədbirləri Layihə Sənədləri, Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplər və milli qanunvericilik çərçivəsində görəcək və bunu təmin etmək məqsədi ilə Öhdəliklərə riayət edilməsinin monitorinqinin aparılması üçün Layihə Sənədləri, milli qanunvericilik və Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplərə uyğun prosedurların işlənilib hazırlanmasında digər Tərəf ilə əməkdaşlıq edəcəkdir.

11.2. Tərəflər

- (i) Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanlarının əməkdaşları və ya Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin edilən təhlükəsizliyi həyata keçirən əməkdaşlar tərəfindən insan hüquqları və ya etik davranış qaydalarının pozulmasına yol verilməsi ilə bağlı hər hansı əsaslandırılmış ittiham irəli sürüldükdə; və
- (ii) Hökumət tərəfindən təmin olunan təhlükəsizlik və Əməliyyat Şirkəti tərəfindən təmin olunan təhlükəsizlik ilə bağlı təlim, dislokasiya, əməli fəaliyyət, fəaliyyətsizlik və ya digər məsələlər ilə əlaqədar yarana biləcək hər hansı maneə, məsələ, problem və ya mübahisələri həll etmək üçün Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplər və milli qanunvericiliyə uyğun şəkildə müstəqil araşdırmaya başlayacaqlarına razılıq verirlər.

11.3. Tərəflər

- (i) təbii fəlakət, mülki iğtişəşlər, təxribat və ya digər səbəblərdən baş verib-verməməsindən asılı olmayaraq, milli və ya lokal xarakterli fəvqəladə hallarda; və
- (ii) BTK da daxil olmaqla, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanları və ya Əməliyyat Şirkəti tərəfindən cəlb olunmuş işçi heyətinə qarşı qaldırılıb-qaldırılmamasından asılı olmayaraq, insan hüquqlarının pozulması ilə bağlı ittihamlar irəli sürüldükdə, qarşılıqlı şəkildə necə əməkdaşlıq edəcəklərini müəyyən etmək üçün Layihə Sənədləri, Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplər, milli qanunvericilik və insan hüquqları üzrə beynəlxalq hüquq normalarına uyğun surətdə, o cümlədən yerli şəraiti nəzərə almaqla, icbari xarakter daşıyan prosedurlar məcmusunu işləyib hazırlayacaqlarına razılıq verirlər.

Maddə 12

Yekun müddəalar

12.1. Təhlükəsizlik və İnsan Hüquqları üzrə Prinsiplər Hökumətin tərəf olduğu beynəlxalq sazişlərə və milli qanunvericiliyə uyğun şəkildə təfsir və tətbiq olunmalıdır.

12.2. Bu Protokol ingilis və Azərbaycan dillərində iki nüsxədə imzalanmışdır. Bu Protokolda əks olunmuş hər hansı müddəaların və ya bu Protokola əsasən təqdim edilən hər hansı bildirişlərin müxtəlif dillərdə olan nüsxələri arasında hər hansı ziddiyyət yaranarsa, ingilis dilində yazılmış varianta üstünlük verilməlidir.

12.3. Bu Protokol, Tərəflər onu imzaladıqdan sonra, Hökumət Əməliyyat Şirkətinə bu Protokolun milli qanunvericiliyə uyğun olaraq təsdiqləndiyini əks etdirən yazılı bildiriş verdiyi tarixdə qüvvəyə minir ("Qüvvəyəminmə Tarixi").

12.4. Bu Protokol ictimaiyyətə açıqlanmalı, o cümlədən geniş ictimaiyyət üçün açıq olan internet saytında dərc olunmalıdır.

12.5. Bu Protokolda əks olunmuş öhdəliklər:

- (i) BTC Layihəsi ilə əlaqədar nəzərdə tutulmuş öhdəlik BP-nin BTC Layihəsinin Əməliyyat Şirkəti olduğu müddət ərzində;
- (ii) CQBK Layihəsi ilə əlaqədar nəzərdə tutulmuş öhdəlik BP-nin CQBK Layihəsinin Əməliyyat Şirkəti olduğu müddət ərzində;
- (iii) AÇG Layihəsi ilə əlaqədar nəzərdə tutulmuş öhdəlik BP-nin AÇG Layihəsi, QİBK, ŞİBK və Səngəçaldakı müvafiq terminal üzrə ABƏŞ-in Əməliyyat Şirkəti olduğu müddət ərzində; və
- (iv) Şahdəniz Layihəsi ilə əlaqədar nəzərdə tutulmuş öhdəlik BP-nin Şahdəniz Layihəsinin Əməliyyat Şirkəti olduğu müddət ərzində qüvvədə qalır.

12.6. Bu Protokola hər hansı Tərəfin qarşı Tərəfə altı ay öncədən yazılı bildiriş verməsi ilə xitam verilə bilər.

12.7 Bu Protokola hər hansı əlavə, dəyişiklik və ya düzəlişlər yalnız yazılı surətdə tərtib edildikdən və Tərəflərin deyilən əlavə, dəyişiklik və ya düzəlişləri imzalamasından sonra qüvvəyə minir.

12.8 Bu Protokol və bu Protokol çərçivəsində müəyyənləşdirilmiş hüquq, öhdəlik və digər müddəalar Hökumətə və BTK da daxil olmaqla, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanlarına, o cümlədən bütün digər dövlət qurumlarına münasibətdə mütləq qüvvə daşıyır və Tərəflərə, onların hamısında və ya hər hansı birində təşkilat, nəzarət, mahiyyət və ya hüquqi qüvvə nöqtəyi-nəzərindən baş verən istənilən dəyişiklik nəzərə alınmadan, habelə BTK-nın və ya hər hansı digər rəsmi dövlət orqanının ləğvi, yenidən təşkil olunması, birləşməsi və ya (tam və ya müəyyən həcmdə özəlləşdirmə də daxil olmaqla) bunların fəaliyyəti, sahibliyi və ya hüquqi mövcudluğu ilə bağlı hər hansı digər dəyişikliklərə varmadan, tətbiq edilir.

12.9. Hazırkı Protokolun tətbiqi və təfsiri ilə əlaqədar hər hansı mübahisəli məsələ yarandığı təqdirdə, Tərəflər onu özlərinin bütün mümkün səylərindən istifadə etməklə, danışıqlar və məsləhətləşmələr vasitəsi ilə həll etməyə çalışacaqlar. Mübahisəli məsələ haqqında hər hansı bir Tərəfin verdiyi ilk xəbərdarlığından sonra Tərəflər 60 (altmış) gün ərzində ümumi razılıq əldə edə bilməzlərsə, onda hər hansı Tərəf, hazırkı Protokola *mutadis mutandis* şamil olunan BTC üzrə HAS-ın VIII maddəsində və CQBK üzrə HAS-ın VIII maddəsində mübahisələrin həlli ilə bağlı verilmiş prosedurlara müvafiq olaraq, bu kimi mübahisəni həll edilmək üçün arbitraj araşdırmasına təqdim edə bilər.

12.10. Bu Protokol heç bir mənada Hökumətin BTC üzrə HAS, CQBK üzrə HAS, BTC üzrə TƏMÖHS-lər, CQBK üzrə TƏMÖHS-lər, QİBK üzrə HAS, AÇG üzrə HPBS, Şahdəniz üzrə HPBS və ya Trabzon Sazişi çərçivəsində malik olduğu hüquqlara və ya götürdüyü öhdəliklərə əlavələr və dəyişikliklər etmir, onlardan imtina edilməsinə, onların ləğvinə və ya onlara ziyan vurulmasına səbəb olmur. Bu sənəddə qeyd edildiyi kimi, Hökumət təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün tam məsuliyyət daşıyır və bu Protokol Hökumətin, Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Orqanlarının, o cümlədən BTK-nin və Hökumət nümayəndələrinin fəaliyyətlərinin istiqamətləndirilməsində və ya bu fəaliyyətlərə nəzarət edilməsində Əməliyyat Şirkətinə hər hansı hüquq və öhdəliklər təqdim edən bir tərzdə təfsir edilmir.

Bu Protokol ingilis dilində iki əsil nüsxədə, Azərbaycan dilində iki əsil nüsxədə olmaqla ___ noyabr 2007-ci il tarixində Bakı şəhərində imzalanmışdır.

BP Eksploreyn (Kaspian Si) Limited
şirkəti adından

Azərbaycan Respublikası Hökuməti
adından

Bil Şreder

BP Azərbaycan, Prezident

Abid Şərifov

Azərbaycan Respublikasının Baş Nazirinin
müavini